

יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיֵּת לָכֶם
 לֵאלֹהִים וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי: ^{מו} זֹאת
 תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכָל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֵשֶׁת
 בַּמַּיִם וְלִכְל־נֶפֶשׁ הַשָּׂרֶצַת עַל־הָאָרֶץ: ^{מו} לְהַבְדִּיל
 בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנְּאֻכֶלֶת וּבֵין
 הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֹאכֵל: **פ פ פ**

פ"א פסוקים. עבדי"ה סימן: ומפטירין ויסף עוד דוד בשמואל ב' סימן ו'.

סדר תזריע

יב א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: **ב** דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֵשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה

תו"א (מה) המעלה אתכם. ב"מ סא: (מו) זאת תורת. פסוקים מט: זכאים סט: חולין כו: (מו) להבדיל בין. שבעות יט: ובין החיה. חולין מז. (ב) דבר אל. יצמות עד: כרימות ז: אשה ב"י. זכרות ס. שנת קלה. יצמות עד: ב"ב קמ. שבעות יט: כרימות ז: נדה כד: כו: לא. מ. וילדה. נדה מ. רש"י

הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם. על מנת שתקבלו מנחמי העליתי אתכם (דבר אחר כי אני ה' המעלה אתכם כבולן כתיב והואלתי וכאן כתיב המעלה תניח דבי רבי ישמעאל אלמלא לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל שאין מטמאין זשוראים כשאר אומות דיים ומעליותא היא גביהו זהו לשון מעלה): (מו) להבדיל. לא בלבד השונה אלא שתהא יודע ומכיר וזקי בהן: בין הטמא ובין הטהור. כריך לומר בין חמור לפרה והלא כבר מפורשים הם אלא בין טמאה לך לטהורה לך בין

העמק דבר

זה עירב המקרא טעם האזהרה הקודמת ואזהרה אחרת יחד, ולא דבר ריק הוא. אלא צא ללמדנו דשייך אזהרה זו ג"כ לטעם אזהרה הקודמת, דמי שמטמא נפשו במאכלות אסורות מכה התורה, יצא לשקץ טבעו כל כך עד שיאכל גם דברים המתועבים לנפש נקייה דעת אדם, וכמו כל חומר וזורה שכל שזורתו גבוה ממנה שלמטה ממנו, הרי חומרנו חלש ממנו וכשנפסק זורתו גם החומר הולך תמם יותר מחומר הפחות, כך הוא בעיני הנפש, נפש ודעת האדם גבוה מנפש הבהמה, וכאשר משחית נפשו מדעת האדם הרי נעשה גרוע מבהמה ומזיק

ציות, כמו שכתבתי בספר זראשית ו' ג' ה' ע"ש, וכמו כן נפש הישראלי גבוה על פי דעת תורה שעליו, וכשמשחית דעת תורה ממנו נעשה גרוע מנפש האדם שאין עליו דעת תורה, ולא יפלא ממנו לאכול גם דברים המתועבים וכל השרץ הרומש על הארץ, וע' מש"כ להלן כ"ה מ"ו, ואחר שכן סוף המקרא צא לטעם ג"כ, ללא תגרמו לטמא נפשתיכם בכל השרץ הרומש על הארץ, וע' מש"כ עוד בס' דברים בשירת האזינו ע"פ וישמן ישורון וגו': (מה) בי אנוי דו'. הוא טעם על אזהרה שלפניו להרחיק מדברים המתועבים, שהרי

אָנָּא יי דאָסק יתכון מארעא דמצרים למהוי לכוון לאלהא ותהון קדישין ארי קדיש
 אָנָּא: ^{מו} דא אורייתא דבעירא ודעופא וכל נפשא חיתה דרחישא במיא ולכל נפשא
 דרחישא על ארעא: ^{מו} לאפרשא בין מסאבא ובין דכיא ובין חיתא דמתאכלא
 ובין חיתא די לא מתאכלא: **פ פ פ**

א ומליל יי עם משה למימר: ב מליל עם בני ישראל למימר אתתא ארי תעדי
 רש"י

נשטט חליו של קנה לנשטט רוצו: ובין החיה הנאכלת. כריך לומר בין זני לערוד והלא כבר מפורשים הם אלא בין שנולד צה סימני טרפה כשרה לנולד צה סימני טרפה פסולה:

חפ"ת פרישת שמיני

יב (ב) אשה בי תזריע. א"ר שמלאי כסם שיצרתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף צמעשה זראשית כך תורתו נחפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף (ויקרא רבה): בי תזריע. לרבות שאפילו

העמק דבר

העלה אתכם מארץ מצרים בשביל זה שאתם נקיי הדעת יותר מכל אלה"ע, צלותו זמן שהיו משועממים מן דעת אדם, וכדאי ר"פ איזהו נשך יציאת מצרים דכתיב זשוראים וכו', על כן והייתם קדושים. מוכשרים אתם ציות משארי בני אדם להיות גם קדושים, שהוא עוד למעלה מנקיות הדעת לצד: בי קדוש אני. מש"ה מסייע אני לזה להעלות נפש האדם שיהא קרוב אלי בכל האפשר, והיינו קדושה: (מו) הבהמה והעוף. היפך המקרא הסדר ממנו שכתוב באזהרה דכתיב הבהמה ונפש החיה אשר צמים ואח"כ העוף, אלא צא להקיש עוף לבהמה לשחיטה כדאיתא בגמרא (חולין כ"ז ב'): (מו) להבדיל בין הטמא ובין הטהור. הוא מצות עשה לחקור ולזדוק כל שהוא ספק אם טמא או טהור, ע"פ סימנים שאין ניכר לנו בצרור כדאי בחולין דנ"ט א' היה מהלך במדבר ומלא בהמה שפרסותיה חמוכות בזדק כו', ואפילו לדעת הרמב"ם דספק מה"מ מותר מה"מ, מכל מקום כל שאפשר לברורי מ"ע מה"מ לצדוק ולצרר, כמש"כ בס' דברים כ' מקרא כ' ע"ש. וכתיב בין הטמא ובין הטהור, ולא כתיב בין טמא לטהור, וכבר ביארנו כ"פ דשמי פעמים בין דכתיב גבי הבדלה מלמדנו דיש הבדל בין ערבי הקליות קרוב לזה ולזה כמש"כ בס' זראשית א' וזכ"מ, והיינו משום דלא כל הספיקות שוין, יש ספק קרוב לכשר, מכל מקום כריך לצרר לגמרי הכשרו, אלא שאם לא צירר לא עשה איסור כ"כ, וגם לענין לכתחלה

קיל כמו בחולין דס"ד גבי צינים חלצון מבחון וחלמון מצפנים ואמר לך נכרי של עוף פלוני וטהור הוא סמוך עליו בסתמא לא מסמוך עליו וכן הרבה, ויש ספק קרוב לטמא, ועושו צדי שמים מרובה, מכל מקום אינו אלא ספק ואין לוקין עליו, והכל נקרא ספק, [כמו ספק חשיכה ספק אינה חשיכה אין מעשרין וכו' (שבת ל"ד א'), ולכאורה הו למימני ספק חשיכה או אינה חשיכה, ולכ"פ הו למימני ספק אינה חשיכה ברישא שהוא קודם בזמן מחשיכה, אלא ה"פ בין בזמן שקרוב ליום ורק מכל מקום הוא ספק חשיכה בין בזמן שקרוב ללילה אלא שמכל מקום ספק אינה חשיכה]. ועל כל זה כתיב מצות עשה להבדיל בין הטמא ובין הטהור, שכל הספיקות שאפשר לצרר בין הימין בין איסורן מצות עשה על צ"ד לצרר, וכשם שאסור להקל בספק הקרוב להחמיר, או שלא לצרר איזה ספק ולנהוג בו הימין, כך אסור להחמיר במקום שאפשר לצרר הימין: ובין החיה הנאכלת וגו'. היינו בספק טריפה כפרש"י, וקמ"ל דאע"ג שהיא בחזקת כשר, מכ"מ אם כבר נולד ספק וריעותא מחויב להבדיל ולזדוק כל האפשר. וגם צוה כתיב שמי פעמים בין, ללא כל ספקי טריפות שוין, והבדיקה חובה על כל ספק, ומלקות אינו בכל ספק, אצל חומר האיסור יש הבדל בין כשרה ודאית ובין טריפה ודאית, ועיין בפרשת קדושים במקרא והבדלתם בין וגו' (כ' כ"ה):

יב (ב) בי תזריע וילדה זכר. כי תזריע

זָכַר וּטְמֵאָה שִׁבַּעַת יָמִים פִּימִי נִדַת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא:
 ג וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יִתְגַּזֵּר בְּסָרָא דְעוֹרְלָתֶיהָ: ד וּתְלָתִין וּתְלָתָא יוֹמִין תִּתִּיב בְּדָם
 דְּכוּ בְּכָל קוֹדֶשָׁא לֹא תִקְרַב וְלִמְקַדְּשָׁא לֹא תִיעוֹל עַד דְּמִשְׁלָם יוֹמֵי דְכוּתָהּ:
 ה וְאִם נִקְבְּתָא תְּלִיד וּתְהִי מִסְּאֵבָא אֲרַבְּעָא עֶסֶר פְּרִיחוּקָה וְשִׁתִּין וְשִׁתָּא יוֹמִין
 תִּתִּיב עַל דָּם דְּכוּ: ו וּבְמִשְׁלָם יוֹמֵי דְכוּתָהּ לְבָרָא אוּ לְבָרְתָא תִּיתִי אִימַר
 בַּר שְׁתִּיָּה לְעֵלְתָא וּבַר יוֹנָה אוּ שְׁפִינָא לְחִטָּאתָא לְתַרַע מִשְׁכֵּן זִמְנָא לְוֹת
 רש"י

תור"א בימי נדת. נדה לה: לו: (ג) וביום. שבת קלג: קלג. קלה. פסחים ד. יומא כח: לד: מגילה כ. במלא קמ. סנהדרין
 נט: נדה כד: ערלתו. שבת קמ. קלד. (ד) יום. כרימות י. תשב. נדה לו: לה. מ: בכל קדש. יצמות עה. מכות
 יד: שבעות ז. זכאים לב. לג: לה. ואל המקדש. מכות יד: שבעות י: זכאים לג: עד בלואות. יצמות עד: עה. מיר סד:
 (ה) ואם נקבה. כמרות מז: כרימות ז: נדה ל: מ. ושמאה. סנהדרין ד. זכאים לה. נדה לו: לח: וששים יום. כרימות י:
 וששת ימים. שס: (ו) ובמלאות. מיר סד: לבן. נדה מ. או לבת. כרימות ח. נדה מ. בבש בן. כמרות סז: ערכין יח:
 נדה מז: ובן יונה. כרימות כח. רש"י

ילדתו מחוי שנמחה ונעשה כעין זרע אמו טמאה לידה (נדה כ"ו): בימי נדת דותה תטמא.
 כקדר כל טומאה האמורה בנדה מטמאה בטומאת לידה ואפילו נפתח הקבר בלא דם (נדה כ"א):
 דותה. לשון דבר הזב מגופה. לשון אחר לשון מדה וחולי שאין אשה רואה דם שלא תחלה ראשה
 ואיצריה כצדין עליה: (ד) תשב. אין תשב אלא לשון עכזה כמו ותשב צקדש (דברים א'). וישב
 העמק דבר

מיותר, ויש דרשות כידוע, אמנם יש להוסיף ע"פ
 האגדה בנדה דל"א תניא היה ר"מ אומר מפני
 מה אמרה תורה נדה לשבעה מפני שרגיל בה
 וקץ בה, אמרה תורה תהא טמאה שבעת ימים
 כדי שמהיה חציבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה,
 ולמדו זה הטעם ממקרא זה, שהפסוק הקדים
 דמש"ה היא טמאה באשר כי תוריע והיינו מעוברת
 ומסולקת מדמים ומותרת לבעלה, מש"ה נתן
 הרחב דבר

(א) וזהו ע"פ הטעם דא"י בנדה שם מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה שלא יהא כולם שמחים ואציו ואמו עצבין,
 והנה מקור הטעם למדו חז"ל מדכתיב דין מילה כאן בפרשת טומאת יולדת, והכי פי' בתי' וביומא
 תמינאה תשתרי וברא יתגור כו', אבל עדיין ק' הא מילה לשמונה הי' מימות אברהם אציו שלא הי' עדיין טומאת
 יולדת, ומכל מקום הי' מנחת מילה בשמיני, אלא צ"ל כמש"כ דגם אז היו רחוקים זמ"ו אחיה ימים אחר לידה, והיינו
 דכתיב בימי נדת דומה, לשון כאב, דעפ"י רוב צעת הוסת שהוא נדות יש לה כאב צרחה ואינה מקבלת תשמיש

וּתְלִיד דְּכָר וּתְהִי מִסְּאֵבָא שִׁבַּעַת יוֹמִין פִּימִי רִיחוּק סְאוּבְתָהּ תְּהִי מִסְּאֵבָא:
 ג וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יִתְגַּזֵּר בְּסָרָא דְעוֹרְלָתֶיהָ: ד וּתְלָתִין וּתְלָתָא יוֹמִין תִּתִּיב בְּדָם
 דְּכוּ בְּכָל קוֹדֶשָׁא לֹא תִקְרַב וְלִמְקַדְּשָׁא לֹא תִיעוֹל עַד דְּמִשְׁלָם יוֹמֵי דְכוּתָהּ:
 ה וְאִם נִקְבְּתָא תְּלִיד וּתְהִי מִסְּאֵבָא אֲרַבְּעָא עֶסֶר פְּרִיחוּקָה וְשִׁתִּין וְשִׁתָּא יוֹמִין
 תִּתִּיב עַל דָּם דְּכוּ: ו וּבְמִשְׁלָם יוֹמֵי דְכוּתָהּ לְבָרָא אוּ לְבָרְתָא תִּיתִי אִימַר
 בַּר שְׁתִּיָּה לְעֵלְתָא וּבַר יוֹנָה אוּ שְׁפִינָא לְחִטָּאתָא לְתַרַע מִשְׁכֵּן זִמְנָא לְוֹת
 רש"י

באלני ממרא (בראשית י"ג): בדמי זיהרה. אע"פ שרואה טהורה: בדמי זיהרה. לא מפיק
 ה"ל והוא שם דבר כמו טוהר: ימי זיהרה. מפיק ה"ל ימי טוהר שלה: בכ"ז קדש. לרצות את
 התרומה (מכות י"ד יצמות ע"ה) לפי שזו טבולת יום ארוך שטבלה לסקוף שבעה ואין שמה מעריב
 לטהרה עד שקיעת החמה של יום ארבעים שלמחר תצא את כפרת טהרה: לא תגע. אזהרה

העמק דבר

(ה) תשב על דמי זיהרה. פי' על דינים
 ואזהרות של דמי טהרה, היינו בכל קודש לא תגע
 וגו'. מש"ה כתיב כאן על דמי טהרה ולעיל כתיב
 תשב בדמי טהרה, משום דלעיל עוד לא נזכר דיני
 דם טוהר, וכאן שזכר זכור, על כן כתיב בנקבה
 שמשב על דינים שכבר נזכר בלידת זכר: (ו) בבש
 בן שנתו. ידוע הדרש בערכין בן שנתו שלו ולא
 של מנין העולם, וכבר הקשו החוס' שם ד"ח
 למ"ל קרא תיפוק ליה מתמידין ומוספין של ראש
 השנה, דאי נימא שנה של מנין עולם, לא משכחה
 תמידין ומוספין דמי שולד לפני ר"ה עברה שנתו,
 ואם נולד ב"ה ה"ו מחוסר זמן עד שמיני, ומה
 העלו דב' ל"א דלא צריך אלא לשעות של מעט
 לעת, ומה העלו דככל דוכתא דחנן שהם בשנים
 שלהם אינם מעל"ע משעה לשעה, אבל באמת
 לק"מ שהרי בתמידין ומוספין באמת לא כתיב
 רמו ע"ו דפי' בן שנה הוא בשנה שלו ולא של
 מנין עולם, ורק ציולדת וככש העומר הוא דפירש
 הכתוב בן שנתו, והיינו משום דבתמידין ומוספין
 היינו יודעים בלא זה וכקו' החוס'. ואדרבה בן
 נתישב הא שלא חש הכתוב לפרש משמעות בן

הרחב דבר

בראון, והיא גורמת הרחקה. ומש"ה כתיב ציחוקאל כ"ב י' טמאת הנדה ענו בך, הרי דמקרי עניו משום שהוא
 שלא ברצון, והא דכתיב שם ואש את אחותו בת אציו ענה בך, ה"פ שהיא בת אציו ולא בת אמו והוא שונאה
 כמש"כ בס' בראשית ל"ז כ"ו, דלחווה מן האם קרוב לאהבה מאחווה מן האב, ומש"ה ענה אותה באונס, ומשיב
 הנביא שני עברות איסור אחותו ואיסור מאנס. ולענין נדה שפסח ציאה הוא שלא ברצון מרומנו להלן ע"ו כמש"כ
 שם מקרא ל"ג: